

Lo Misteri de Nadal.

És l'espectacle que va veure nèixer els Quicos i que torna cada any per aquestes dates, amb concert avui a Tortosa.

Les gires dels trenta anys.

Arturo Gaya viurà un any intens amb els Quicos, amb la celebració del trentè aniversari amb dos espectacles i nou treball discogràfic.

També va existir un Mut de Ferreries?

Això va ser totalment anecdòtic. Al poc temps es va incorporar Jordi Fuster, i com ell era músic i no volia parlar, vam crear el personatge del Mut de Ferreries, el seu barri. Allò curiós és que després vam saber que va existir de veritat un mut de Ferreries.

I com comença tot?

Es va donar una confluència de coses: la meua dèria i la de mon pare parlant-me de Quico el Célio, cantant-me cançons, i descobrir que el llibre de Moreira era un tresor. Al primer disc ja hi ha cançons recuperades del llibre de Moreira i ho hem continuat fent durant 14 discos i 30 anys.

Hi trobem el conegut «De Roquetes vinc, de Roquetes baixo»?

Aquesta és una de tantes tornades de jota, l'havia sentit cantar tota la vida, a les sobretaules. Però al llibre de Moreira trobes moltes altres tornades, com «Ai quin sol saleró», «a la jota jota», «Al carrer del mig», allí està tot. Era un folklorista que ho recollia tot.

Com arribes a la música?

Sóc autodidacta i he anat creixent al costat de grans músics, dels que he anat aprenent. La primera vegada que vaig pujar a un escenari va ser estirat pel meu cosí, Pipo Iglesias, amb el qual vam crear un duet que es deia la Cucafera. Ell vivia a Barcelona i la Cucafera es va moure, de fet, més per allà. Erem cantautors i vam viure artísticament en els últims anys del moviment de la nova cançó catalana, a finals dels setanta. Ara farà 45 anys que vaig començar a cantar.

I has compaginat la faceta de cantant amb la de periodista.

Sí, especialment als inicis vaig compaginar la vessant artística i la de periodista. A l'Ebre Informes vaig estar set anys de director, però el meu primer treball com a periodista va ser a la Cadena 13, com a corresponsal. També vaig ser corresponsal de l'Avui... l'últim que he fet com a periodista ha estat un programa de música a Imagina Ràdio. Però continuo escrivint.

Llibres que parlen de l'Ebre...

Sí, tinc dos llibres sobre l'Ebre, un que puja i un que baixa. El primer me'l van encarregar com a periodista l'Angle Editorial de Barcelona, com una guia personal i secreta que descrigués tot l'Ebre. Jo coneixia molt bé la part sud, però no aigües amunt, i requeria un treball d'investigació. I llavors vaig escriure l'Ebre un riu que fa pujada, que recull tant l'Ebre que coneix d'una manera vivencial com el que vaig descobrir. I amb l'Ebre 50 raons per estimar-lo hem aprofundit.

Gaya, caracteritzat com Quico el Célio, durant un concert. FOTO: JOAN REVILLAS

fitat aquell treball per fer un llibre més divulgatiu, amb fotografies de la meua companya Elena.

Què significa per a tu l'Ebre?

El que dic en el llibre, que haver nascut a la vora d'un riu fa que el riu sigui el teu paisatge, els teus records, la teua memòria, la teua música, ho és tot. I al mateix temps és el lloc on vols viure dignament, on reivindiques viure, no haver de marxar. Una identitat. Al llibre explico que hi ha una identitat riberenca des de Fontibre fins a l'illa de Buda.

Amb la vostra música heu contribuït a la formació de la identitat de les Terres de l'Ebre?

Això ens ha arribat i la veritat és que ens satisfà moltíssim. No ens ho havíem plantejat. El nostre plantejament era fer música de la nostra terra, com ho fan els grups de música brasilera, cubana o balcànica. Tots fem música de la nostra terra, posant-la al dia, modernitzant-la.

I ha transcendit més enllà.

Sí, és cert. Tot això, a Catalunya, ha servit de passada per donar a conèixer el nostre territori i que al país hi ha una altra música d'arrel que no són les sardanes. A les Terres de l'Ebre es balla i canta la jota i no és per cap influència aragonesa, sinó perquè és la pròpia d'aquí.

I com creus que s'ha rebut al territori?

A nivell intern això també crea un creixement de la identitat pròpia, reforçant en positiu, aportant autoestima. La gent canta, toca i balla la música d'arrel amb més orgull, sense cap complex.

Els Quicos sempre s'han caracteritzat per la seua implicació social.

«Ara farà 45 anys que vaig començar a cantar. Soc autodidacta i he anat creixent al costat de grans músics, dels quals he anat aprenent»

«Haver nascut a la vora d'un riu fa que aquest riu siga el teu paisatge, els teus records, la teua memòria i la teua música... que ho siga tot»

«Hem contribuït que la gent de l'Ebre cante, toque i balli la música d'arrel que els és pròpia, la jota, amb orgull i sense cap complex»

«Com a ciutadà penso que estem perdent moltes llibertats, molt d'esperit crític, i anem cap a un món que no m'acaba de convèncer»

Dins del què és la nostra música, continua estant molt present la jota en totes les seues variants. La jota és una cançó de crònica social per excel·lència. Això vol dir narrar uns fets, queixar-te, celebrar... fidels a la idea inicial de què la música popular és popular si el poble en fa ús i la fa seua, continuem estant molt pendents del què passa.

Vau ser molt bel·ligerants contra el transvasament de l'Ebre.

Cap a l'any 2000, quan les grans mobilitzacions contra el transvasament de l'Ebre, era l'època de «l'això no toca» de Jordi Pujol. Havia acabat la lluita per les llibertats democràtiques, els cantautors de la nova cançó catalana, els cantautors socials, van ser substituïts i una mica arraconats... Montllor, Pi de la Serra,... gent que eren cronistes socials i reivindicatius. En mullar-nos, ens vam trobar al carrer amb moltíssima gent i ens van agrair molt aquesta implicació. Quan fas cançó social és molt bonic posar-la al servei d'una causa.

I hi ha hagut més causes.

També ens vam implicar molt contra la participació d'Espanya en la guerra d'Iraq. Quan ha calgut hem estat al costat de la causa a la que hem cregut que havíem de cantar, com durant l'1 d'octubre, quan veïns nostres van ser apallissats pel fet d'anar a votar. I continuen havent causes per les quals lluitar.

Personalment també has estat molt crític durant la pandèmia.

Quan els confinaments, els Quicos vam estar 55 dies tirant cada dia un post a Instagram. Al principi espantats com tothom, preocupats i tristos com tothom. I al final també dubtant i sent irònics,

com tothom. El que puc dir és que va arribar un dia que es va deixar de parlar de vacunes i es va passar a parlar de míssils. Va passar tot a ser la guerra d'Ucràina. I ara, no sé per què, els mateixos països que s'havien unit per la sanitat ara s'han unit per afavorir la indústria de l'armament. Com a ciutadà penso que estem perdent moltes llibertats, molt d'esperit crític, anem cap a un món que a mi no m'acaba de convèncer.

Són qüestions que abordes en els treballs en solitari?

Des del 2011 vaig fent projectes de forma paral·lela als Quicos. Un treball sobre Ovidi Montllor, i amb companys també he adaptat al català i contextualitzat molta obra del cantant americà Pete Seeger, dos dels meus referents. Montllor com a comunicador i cronista social, i Pete Seeger com a referent pel que fa al poder transformador de la música. Va posar la música al servei de totes les causes que ell va viure, els drets socials, dels treballadors, la guerra del Vietnam.

Què és Bonaire 12?

El meu disc en solitari i la casa on vaig nèixer. La cançó de mateix nom diu: «m'agrada el carrer Bonaire, que és allí on vaig nèixer jo, que no té nom de patró, ni militar ni cap venedor». Parla de la convivència i la proximitat entre els veïns, del viure al carrer, jugar al carrer, de les botigues que ara en diuen de proximitat -totes ho eren-. I l'escala de veïns amb totes les portes obertes. Però no és una cançó nostàlgica, l'he fet per reivindicar que aquella manera de viure és possible.

Com veus les Terres de l'Ebre?

El territori el veig més il·lusionat i cohesionat que fa anys, però penso que continuem sent «lo sud del sud».

I la teua ciutat?

Jo me l'estimo molt. Ha guanyat en els últims anys, però té molt de camí per a fer encara. Una de les principals assignatures pendents és la recuperació del nucli històric. És difícil, però crec que hi ha maneres de fer-ho i exemples d'èxit que es poden seguir.

Projectes?

Amb els Quicos estem immersos en la celebració dels 30 anys, ara amb l'espectacle Lo Misteri de Nadal i durant el 2023 amb dos espectacles. Es cantava i es canta gira 30 anys, i l'Il·lucavònia. A nivell personal estic treballant en la recuperació de la figura del poeta àrab Abu Bakr al Turtuixí. Personatge nascut a Tortosa i mort a Alexandria, molt influent, que al segle XII parla de les guerres d'entorn que fan pudor, o que els diners no són bons per a l'esperit.